

Omek

Várá 5786

2026. január 15.

V. évfolyam, 12. szám

A szabadság kezdete: nevezzük a nevén!

Míg az előző hetiszakasz az egyiptomi rabszolgaság leírására fókuszált, ez a hét már a megváltásról szól. Megkezdődnek a csodák: a tíz csapásból hetet olvasunk ezen a héten.

Mielőtt azonban még az első csapás megtörténne, beleütközünk a Tóra talán egyik legfurcsább szakaszába.

Ismét a tizenkét törzs leszármazottainak leírását olvassuk, ami már önmagában is meglepő. **A leírás azonban váratlanul megszakad**, Mózes és Áron említésekor:

„Ezek a fejei az atyák házáinak. Reuvén, Izrael elsőszülöttjének fiai: Chánóch és Fálu, Checron és Kármí – ezek Reuvén családjai. [...]

Ezek a léviták atyáinak fejei, családjaik szerint. Ő Áron és Mózes, akiknek mondta az Örökkévaló nekik: hozzátok ki Izrael fiait Egyiptomból, seregeik szerint.” (Mózes 2., 6:14-24)

Noha a Tórában több ehhez hasonló, felsorolásos családfát is találhatunk, de egyik sem szakad félbe a közepén ennyire váratlanul.

Ráadásul ebben az esetben a felsorolás nem is különösebben indokolt, hiszen nem sokkal korábban, az Egyiptomba való bevonulás alkalmával megtaláljuk ugyanennek a csaknem hiánytalan változatát is (ld. Mózes 1., 46:8-27).

IMPRESSZUM

Az omek szó jelentése: mélység. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség

Székhely: 1074 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 11-13.

Felelős kiadó-szerkesztő:

Szántó-Várnagy Binjomin

Lapterv: Novák Tamás

Borítókép: Pfeilitzer-Frank családfa / Lett Nemzeti Levéltár (archivesportaleurope.net)

Terjesztés: Vida Ákos

Megjelenik 100 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

Csatlakozz az OMEK támogatói köréhez! Támogasd havonta a nyomtatást, és részesülj kedvezményekben. További részletek: <https://orti.hu/omek-tamogatok>

Ez a felsorolás még az előző könyvben történt. A második könyv pedig szintén hasonló felsorolással kezdődik:

„Ezek a nevei Izrael fiainak, akik jöttek Egyiptomba Jákobbal, minden ember a házával jött: Reuvén, Simon, Lévi és Jehuda. Jiszáchár, Zevulun és Binjámin. Dán és Náftáli, Gád és Áser.

És volt minden lélek, akik Jákobtól származtak, hetven lélek. És József Egyiptomban volt. És meghalt József, és minden testvére, és az az egész nemzedék.” (Mózes 2., 1:1-6)

Ez a szakasz adja a hagyományos címét¹ Mózes 2. könyvének is: *Smot*, azaz nevek.

Ami a tartalmat illeti, *Rámbán* (Nachmanidész) igen találó nevet ad ennek a könyvnek:

Széfer HáGálut veháGeulá, azaz a száműzetés és megváltás könyve.

Ez már csak azért is jelentős, mert az Egyiptomból való kivonulást követően a pusztai Szentély építése szintén ebben a könyvben szerepel.

Ez a perspektíva segít választ adni a fenti kérdésekre is. A könyv elején, amikor Izrael fiai Egyiptomba kerülnek, még vannak neveik. De csak az első nemzedéknek, akiket a Fáraó még nem taszított rabszolgasorba.

Innentől kezdve azonban leginkább névtelen szereplőket találunk. Mózes szülei maguk is név nélkül szerepelnek először:

„És ment egy ember Lévi házából, és elvette Lévi lányát.” (2:1)

Mózes maga ugyan kap nevet, de elképzelhető, hogy csak azért, mert a Fáraó (szintén névtelen!) lánya saját gyermekeként nevei fel.

Ugyanitt Mózes nővére, Mirjám is megjelenik, ahogyan vigyazza az újszülöttet, szintén név nélkül (2:4). Amikor Mózes később felnő, és kimegy, hogy megnézzze a rabszolgasorban tengődő népét, ott is minden szereplő név nélkül szerepel.

Az égő csipkebokornál Mózes tiltakozik: nem akarja elfogadni, hogy az Örökkévaló őt választotta küldöttnek, aki majd kiviszi Izrael népét Egyiptomból. A hagyomány szerint arra hivatkozik, hogy idősebb testvére, Áron több érdemmel bír – a neve azonban a Tórában leírva nem szerepel ezen a ponton (4:13, ld. *Rási*).

Ez a névtelenség ér véget a fentebb említett felsorolásnál.

Rámbán névadásának fényében érthető, hiszen éppen ezen a ponton kezdődik el a szabadság. A rabszolgaként használt nép nevei nem fontosak. Feltehetően az egyiptomiak is így akarták éreztetni velük, hogy nincsen jelentőségük.

Amikor az Örökkévaló végül elküldi Mózes, hogy tegye Izrael fiait ismét szabad emberré, akkor végre visszakapják a neveiket, és ezzel együtt múltjukat, családi emlékezetüket is. Ez a szabadulás Mózes és Áronnal kezdődik.

Ez lehet a magyarázat arra, hogy miért áll meg náluk a családfa felsorolása. Ezzel egy időben pedig a nép a Teremtő Nevét is meg akarja ismerni, amint arról a múlt héten olvashattunk (3:13-15).

Mindez azért van így, mert a név szimbolizálja az ember személyiségének a lényegét. Valójában az emberi természet mély, összetett és szavakkal leírhatatlan. Azáltal azonban, hogy

¹ Felmerülhet, hogy a hagyományos cím mindig a szöveg első jelentős szavából keletkezik, így abból semmilyen messzemenő következtetést nem tudunk levonni. A helyzet azonban ennél összetettebb, ugyanis ha végighaladunk a könyvek nevein, igenis gyakran találunk valós kapcsolatokat cím és tartalom között.

Például az első könyv neve *Berésit* [Kezdetben], és valóban a kezdetekkel, az alapokkal foglalkozik. Vagy az utolsó könyv *Devárim* [Beszédek], és valóban Mózes beszéde tölti ki a szöveg túlnyomó részét.

nevéen nevezzük az embert, jelentőséget tulajdonítunk neki.

Ezért a szabadság történetének elbeszélése azzal kezdődik, hogy a nevek ismét kimondhatóvá válnak.

HALACHA

Királyok tisztelete és áldása

Mózes és Áron azt kapják feladatuk, hogy ők parancsolják meg a Fáraónak, hogy engedje el Izrael fiait.

Ebben az az igazán különleges, hogy normális körülmények között fordított a helyzet: a Fáraó a király, így ő parancsolhat alattvalóinak.

Amikor azonban az alattvaló parancsol a királynak, akkor az alattvalóban (Mózesben és Áronban) felmerülhet, hogy keményen beszéljen a Fáraóval.

Erre írja Rási, hogy az Örökkévaló külön kérte tőlük:

„És beszélt az Örökkévaló Mózeshez és Áronhoz, és parancsolt nekik Izrael fiai, és Fáraó, Egyiptom királya ügyében.” (Mózes 2., 6:13)

„Megparancsolta neki, hogy **a szavaiban adjon neki [a Fáraónak] tiszteletet.**” (Rási)

Ebből azt tanuljuk, hogy kötelesek vagyunk a királyt tisztelni, még akkor is, ha gonosz. Hiszen Fáraó gonosz király volt, és az Örökkévaló azt parancsolta, hogy tisztelettel beszéljen vele.

A mindennapi törvényeinkben, a halachában is megtalálhatjuk ennek megfelelőjét:

„Izrael királyaira ezt [az áldást] mondjuk: 'Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a világ Királya, aki **adott a tiszteletéből azoknak, akik Őt félik.**'

És a világ népeinek királyaira: 'Áldott, aki **adott a tiszteletéből** húsnak és vérnek.'”
(Sulchán Áruch OC 224:8)

Napjainkban királyok nincsenek. Mégis, jelentős az eltérés a világ népeinek uralkodói között.

Tipikusan egy demokratikusan működő államban él a fékek és ellensúlyok rendszere, így az első számú vezető hatalma is kevesebb. Viszont egy diktatúrában a vezetőnek jogában áll bármit megtenni, amit akar. Ez jobban hasonlít az ókori király fogalmához.

Ebből adódik az a paradox helyzet, hogy ha a gyakorlatban lehetőségünk nyílik rá, akkor valószínű, hogy éppen egy kevésbé jóindulatú uralkodóra kellene ezt az áldást elmondanunk.

Ezt a benyomásunkat erősíti meg a Misna Berura is, ami törvényként rögzíti a Ráadváz (Dávid ben Zimra, 1479-1573, Spanyolország) híres döntését a témában.

Őt arról kérdezték, hogy vajon csak királyra érvényes ez az áldás vagy például helytartóra is.

Azt felelte, hogy ha nincsen az erejében egyedül halálos ítéletet hozni, akkor nem mondjuk el ezt az áldást² (Misna Berura 224:12, Sut HáRáadváz 296).

A talmudi Bölcsék különleges jelentőséget tu-

2 Még pontosabban: az áldást elmondhatjuk, de a lényegi részét kivesszük. Ez a *sém umálchut* [szó szerint: Név és Királyság], azaz a szokásos áldás formula helyett („Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a világ Királya, aki...”) rövidítve mondjuk: „Áldott, aki...”

Érdekes, hogy ha közelebbről megnézzük a Sulchán Áruch fenti döntését, pontosan ezt láthatjuk: a világ népei királyainál nem szerepel a teljes formula, csak Izrael királyainál.

lajdonítottak ennek az áldásnak:

„Mondta Rabbi Jochánán: mindig igyekezzon az ember futni Izrael királyai után. És nemcsak utánuk, hanem a világ népeinek királyai után is, mert ha kiérdemli, láthatja a különbséget Izrael királyai és a világ népeinek királyai után.” (Beráchet 58a)

Mindezzel együtt, napjaink rabbinikus autorításai gyakran találnak okot arra, hogy ha

valóban egy véreskezű diktátort áldhatnánk meg ezzel az áldással, akkor inkább ne éljünk a lehetőséggel.

Egy elterjedt magyarázat erre az, ha a diktátor a hatalmat nemtelen eszközökkel ragadta magához, és nem a nép vagy az Örökkévaló akaratóból uralkodik (ld. Chásuké Chemed Ketubot 52b „Ben Necer”).

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 15:25 és 16:02 között.

Szombat kimenetele: 17:13.

Péntek este 17:30-tól tanulás, 18:00-tól Kábálát Sábát.

Szombat reggel 9:00-tól ima, Tóraolvasás, majd kidus (lakoma után mincha).

A péntek esti kiduson három névadás egyszerre! És egy születésnap :)

Köszönjük a múlt heti beszélgetést Brüll Gyuri borásznak!!

A Smá Jiszráelt olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:39-ig.

Most szombaton újholdhirdetés! Jövő hétfő (január 19-én): **Svát hónap újholdja**.

A hónap jellege³ a zsidó hagyományban: *ízlelés*.

Molád (újhold pontos ideje): január 18-án vasárnap délután 15:06 + 36 másodperc (11 *chálákim*).

Hétköznapi délutáni tanulások hétfőtől csütörtökig mindennap 16:45-kor, a Nagy Fuváros utcai zsinagógában, az esti ima után vagy online: <https://t.me/betjehuda>.

Korábbi felvételek, támogatás: <https://www.patreon.com/cw/Binjomin>

Sábát sálom! Gut sábesz!

AZ OMEK MAGAZIN V. ÉVFOLYAM 12. SZÁMÁT

Szántó-Várnagy Eszter Lea adományozta

Fégele bát Eszter

Fürst Anna áldott emlékére,

aki Tévét 13-án (2026. január 2.) távozott el közülünk.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!

³ A Széfer Jecirá, az egyik legkorábbi hagyományos kabbalisztikus szöveg, mely az 5. fejezetében a 12 hónapot az ember 12 képességének felelteti meg (beszéd, gondolat, járás, látás, hallás, cselekvés, együttlét, szaglás, alvás, izgatottság, ízlelés, nevetés).